

Datum

2020-11-30

Vår referens

Annica Eriksson

Utvecklingssekreterare

annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Justitiedepartementet - Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål (Ds 2020:18) STK-2020-1124

Sammanfattning

Malmö stad har av Justitiedepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål (Ds 2020:18). I juni 2019 antogs i EU en omarbetad Bryssel II-förordning, som gäller frågor om äktenskapsskillnad, föräldraansvar och internationella bortföranden av barn. Förordningen innehåller regler om vilken medlemsstats domstol som kan pröva en tvist med internationell anknytning. Den innehåller också regler om erkännande och verkställighet av avgöranden i EU. Genom den nya förordningen stärks barns och föräldrars rättssäkerhet. Alla avgöranden gällande föräldraansvar görs direkt verkställbara i andra EU-länder.

Remissen har skickats för yttrande till arbetsmarknads- och socialnämnden. Arbetsmarknads- och socialnämnden har inga särskilda synpunkter att framföra kring författningsförslagen utan menar att det är positivt att 2019 års Bryssel II-förordning medför en allmän skyldighet att barn ska få uttrycka sina åsikter och att dessa ska beaktas. Det är välkommet med förtydligandet i den nya kompletteringslagen i fråga om att socialnämnden ska lämna uppgifter till centralmyndigheten i de fall där en utländsk myndighet har begärt att få information om ett barns situation. Denna tydligt sekretessbrytande bestämmelse har tidigare saknats. Det är angeläget att utvecklingen i svensk rätt fortsätter ifråga om att ytterligare stärka och tydliggöra barnets rättigheter i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge, oavsett om det rör hanteringen av internationella eller nationella familjemål. Förslaget är att ställa sig positivt till promemorians förslag.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Justitiedepartementet - Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål (Ds 2020:18)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 201207 Remiss Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål (Ds 2020:18)
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden

- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 201022 § 293 med Särskilt yttrande (SD)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-12-07

Kommunstyrelsen 2020-12-09

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden.

Ärendet

Malmö stad har av Justitiedepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian *Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål* (Ds 2020:18). Remissen har skickats för yttrande till arbetsmarknads- och socialnämnden.

I juni 2019 antogs i EU en omarbetad Bryssel II-förordning, som gäller frågor om äktenskapskillnad, föräldransvar och internationella bortföranden av barn. Förordningen innehåller regler om vilken medlemsstats domstol som kan pröva en tvist med en internationell anknytning. Den innehåller också regler om erkännande och verkställighet av avgöranden i EU. Genom den nya förordningen stärks barns och föräldrars rättssäkerhet. Alla avgöranden om föräldransvar görs direkt verkställbara i andra EU-länder. Dessutom harmoniserar den nya förordningen delvis med medlemsstaternas verkställighetsregler. Vidare förbättras informationsutbytet mellan medlemsstaternas myndigheter, vilket underlättar domstolarnas handläggning och förbättrar deras beslutsunderlag.

Förordningen blir direkt tillämplig i Sverige och andra medlemsstater i EU, men kräver kompletterande svenska bestämmelser och författningsändringar. I promemorian lämnas de författningsförslag som är lämpliga med anledning av förordningen. Författningarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Remissinstansens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden har inga särskilda synpunkter att framföra kring författningsförslagen utan menar att det är positivt att 2019 års Bryssel II-förordning medför en allmän skyldighet att barn ska få uttrycka sina åsikter och att dessa ska beaktas. Det är välkommet med förtydligandet i den nya kompletteringslagen i fråga om att socialnämnden ska lämna uppgifter till centralmyndigheten i de fall där en utländsk myndighet har begärt att få information om ett barns situation. Denna tydligt sekretessbrytande bestämmelse har tidigare saknats. Det är angeläget att utvecklingen i svensk rätt fortsätter ifråga om att ytterligare stärka och tydliggöra barnets rättigheter i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge, oavsett om det rör hanteringen av internationella eller inhemska familjemål.

Sverigedemokraterna (SD) särskilt yttrande.

Promemorians huvudsakliga innehåll

Det är angeläget att det finns regler i EU som kan överbrygga de olikheter som finns mellan medlemsstaternas rättssystem och bidra till att tvister med en internationell anknytning kan lösas på ett förutsebart och effektivt sätt till barnets bästa. En av grundtankarna med EU-samarbetet

är att det ska vara enkelt att handla, resa och flytta inom unionen. Den långsiktiga trenden inom EU är att allt fler flyttar till ett annat EU-land. Det innebär att familjeband skapas mellan personer från olika länder. Vid en separation kan familjens anknytningar till flera länder ge upphov till olika praktiska och juridiska frågeställningar. Det kan gälla var makar ansöker om äktenskaps-skillnad, var en vårdnadstvist prövas med mera. Promemorians förslag förbättrar rättssäkerheten för barn och föräldrar och leder till en snabbare och enklare verkställighet av avgöranden om föräldraansvar inom EU. Förslagen minskar kostnaderna för enskilda och kommer att innebära vissa kostnadsbesparingar för domstolarna. Förslagen bedöms inte medföra några ökade statsfiansiella kostnader för andra myndigheter men kan innebära obetydliga merkostnader för kommunerna.

2019 års Bryssel II-förordning har ett något vidare tillämpningsområde än sin föregångare. Dessutom har det skett vissa förändringar av själva behörighetsbestämmelserna. Föräldrabalkens reglering bedömdes i samband med införandet av 2008 års kompletteringslag vara väl förenlig med behörighetsreglerna. Artikel 21 om barnets delaktighet är direkt tillämplig för den domstol eller annan myndighet som har tagit behörighet enligt förordningen i frågor om föräldraansvar. Promemorian bedömer att det inte finns något hinder mot att en svensk reglering, som ställer högre krav i fråga om barnets delaktighet eller motsvarar förordningens krav, tillämpas vid sidan av förordningen. Skyldigheten för domstolar och socialnämnder att vid alla beslut om vårdnad, boende och umgänge ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad ligger mycket nära ordalydelsen i förordningen. De möjligheter som finns för i första hand domstolen att ge bestämmelserna en ändamålsenlig verkan, det vill säga att uppdra åt exempelvis socialnämnden att verkställa en utredning, att inhämta snabbupplysningar eller att i undantagsfall höra barnet inför domstol, uppfyller också förordningens krav på att barnet ska ges en verklig och faktisk möjlighet att framföra sin åsikt.

En nyhet i 2019 års Bryssel II-förordning är att det föreskrivs i förordningen att en placering av ett barn alltid ska föregås av ett godkännande. Detta stämmer väl överens med vad som gäller enligt svensk rätt som alltså förutsätter myndighetsbeslut när ett barn ska placeras utanför det egna hemmet. Det är i den nya bestämmelsen tillräckligt att föreskriva vad som gäller för socialnämnd, eftersom det begreppet även omfattar uppgifter inom socialtjänsten som kommunfullmäktige bestämt ska fullgöras av annan nämnd eller andra nämnder. Även om frågan om godkännande regleras direkt i den nya förordningen, kan placeringar över nationsgränserna också ske enligt 1996 års Haagkonvention. Mot den bakgrunden bör socialtjänstlagens godkännandereglering, som i sak är förenlig med den som finns i Bryssel II-förordningen, finnas kvar.

En grundläggande förutsättning för att socialnämnden ska kunna godkänna en placering i Sverige eller besluta om placering i utlandet är¹ att placeringen är bäst för barnet, särskilt med beaktande av barnets anknytning till Sverige respektive det andra landet. Utgångspunkten för bedömningen av om en placering i Sverige är bäst för barnet bör alltså vara barnets anknytning till Sverige, såsom att barnet har sociala kontakter med föräldrar eller släktingar här eller har sin nationella eller kulturella bakgrund här. Motsvarande gäller vid en placering i utlandet. Detta synsätt stämmer väl överens med det som anges i den nya förordningen om vikten av att respektera barnets identitet och att upprätthålla kontakten med föräldrarna eller andra anhöriga.

Promemorian bifogas i sin helhet till ärendet.

---

¹ enligt 6 kap. 11 a § 1 och 6 kap. 11 b § 1 socialtjänstlagen.

Konsekvenser för kommunen

Promemorians förslag innebär ett förtydligande av socialnämndens skyldigheter. Den behandlar socialnämndens skyldighet att på begäran av en utländsk myndighet rapportera om ett barns situation och uttala sig om bland annat en förälders lämplighet. Så sker i praktiken redan i dag. En motsvarande reglering för andra internationella situationer finns också redan i lagen om 1996 års Haagkonvention.

Förslaget om att förtydliga rättsläget innebär en mycket begränsad inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Något alternativ till lagstiftning finns inte med hänsyn till att det är nödvändigt med en reglering i lag för att Sverige ska uppfylla sina unionsrättsliga åtaganden. Vid en avvägning mellan det starka allmänna intresset av att stärka skyddet för barn i internationella situationer och kommunernas intresse av att det kommunala självstyret inte inskränks ytterligare, är det tydligt att det allmänna intresset väger över. Den föreslagna regleringen är alltså godtagbar vid beaktande av proportionalitetsprincipen i 14 kap. 3 § regeringsformen.

Stadskontorets bedömning

Förslaget är att ställa sig positiv till promemorians förslag. Promemorians förslag stärker barnrättsperspektivet om barnets delaktighet i beslut som rör barnet och underlättar för vårdnadshavare att få tillgång till rättslig prövning inom EU. Förslagen bedöms i sig inte medföra några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Förordningen innebär att det i en internationell situation blir enklare att få ett avgörande om föräldraansvar erkänt och verkställt i EU, vilket kan skona barn och föräldrar från ytterligare en vårdnadstvist i ett annat land. Effektiva regler om verkställighet minskar också de känslomässiga påfrestningar som utdragna förfaranden innebär för barnet och föräldrarna.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör